Telian lausunto tekijänoikeuslain uudistuksesta eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle: TV-jakelua koskevat säädösehdotukset

Telia on osallistunut Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry:n ja Tekijänoikeuksien käyttäjien neuvottelukunnan lausuntojen laatimiseen ja viittaa tämän esityksen ohella tarkempien perustelujen osalta kyseisiin lausuntoihin

11.1.2023

Mika Enäjärvi

TV-yhtiön rooli alkuperäinen lähetys

- Vapaasti vastaanotettavien kanavien lähettäminen on lähettäjäyritysten (Esimerkiksi YLE, MTV ja NELONEN) eli televisioyhtiöiden liiketoimintaa, joka rahoitetaan mainostuloilla (kaupalliset kanavat) tai verovaroista (YLE)

- Tv-yhtiö hankkii tv-kanaviensa lähetysoikeudet suoraan sopimalla koko Suomen alueelle ja maksaa niistä korvaukset oikeudenhaltijoille kaikkien jakeluverkkojen osalta

- Tv-yhtiön toimesta tai valvonnassa ja vastuulla tapahtuva alkuperäinen lähetys tapahtuu Suomen alueella eri teknologioilla toteutetuissa verkoissa.

  - Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että mikäli oikeudenhaltijat ovat tietoisia siitä, että lähettäjäyrityksen lähetysten vastaanottajina voivat olla kaikki saman valtion alueella olevat henkilöt, kattaa oikeudenhaltijoiden antama lupa kaikki jakelutavat, sillä eri jakelutavat eivät muodosta uutta yleisöä, jota oikeudenhaltijat eivät olisi ottaneet huomioon lupaa antaessaan (C-138/16 - AKM, 28-30 kohta).

Ohjelmasignaalin jakelijan rooli alkuperäinen lähetys

- Ohjelmasignaalin jakelija toimii antenniverkoissa, kaapeliverkossa ja yhteisantenniverkoissa ja muissa verkoissa tv-yhtiöiden teknisenä jakelijana.
- Teknologialla ei ole tekijänoikeudellista merkitystä. Katsoja voi katsoa vapaasti vastaanotettavia lineaarikanavia samalla tavoin eri verkkojen välityksellä ilman tilaajamaksuja.
  - Antenniverkko kattaa koko Suomen alueen ja kaapeli- ja muut tekniset verkot (esim. taloyhtiöiden yhteisantenniverkot) ovat vaihtoehtoinen tapa vastaanottaa ja katsoa kanavia Suomessa.
  - Oma antenni on vain omakotitaloissa.
  - Vapaasti vastaanotettavien kanavien jakelu ei ole Telian vaan kanavayhtiön liiketoimintaa
    - Telia ei saa osuutta mainostuloista
    - Telia ei saa jakelumaksuja televisioyhtiöiltä
    - Telia ei saa maksuja katsojilta heidän vastaanottamistaan sisällöistä
- Tv-jakelun nykytila tulee säilyttää. Kotimaisia vapaasti vastaanotettavia televisiokanavia ei edelleen lähetetä Suomessa.

Edelleen lähettäminen

- Edelleen lähettäminen (25 h §) eroaa alkuperäisestä lähettämisestä (25f §).

- Edelleen lähettämisessä on tyypillisesti kyse siitä, että **suomalainen maksu-tv-palvelun** tarjoaja, esimerkiksi kaapelioperaattori, tarjoaa suomalaisille asiakkaille mahdollisuuden tilata katseluoikeuden ulkomaisen tv-kanavan katseluun Suomessa. Tällöin kanava edelleen lähetetään maksullisena kanavana suomalaisten tilattavaksi samanaikaisesti ulkomailla tapahtuvan alkuperäisen lähetyksen kanssa.

- **Myös ulkomaisten kanavien lähetysoikeudet Suomen alueelle voidaan hankkia suoraan sopimalla kanavan jakelusta vastaavan ulkomaisen tv-kanavan kanssa. Valtaosa ulkomaisten kanavien lähetysoikeuksista Suomessa perustuu suoraan sopimiseen**. Vain niissä tapauksissa, joissa alkuperäisiä lähetysoikeuksia ei ole hankittu Suomen alueelle ja kanavan lähettämisestä Suomessa ei voida sopia suoraan ulkomaisen kanavayhtiön kanssa, operaattori voi lisensioida edelleen lähetysoikeudet Kopiostolta sen hallinnoimien kanavien osalta.

TV-jakelua koskevat säädökset - valmistelu ja vaikutusten arviointi

— HE muuttui tv-jakelua koskevilta osin alkuperäisestä 1. HE-luonnoksesta osalta olennaisesti. HE:stä ei ollut enää mahdollista lausua kirjallisesti.

— HE:n valmisteluun osallistui Kopiosto vs. Telia oikeudenkäynnissä Kopioston asiantuntijanaan käyttämä konsultti, joka antoi oikeudenkäynnissä asiantuntijalausunnon edelleenlähettämisestä ja esitti näkemyksiä verkkolähetysdirektiivistä.

— HE:stä mm. **poistettiin** kymmeniä sivuja perustelutekstiä vs. 1. HE luonnos ja muutettiin pykäläehdotuksia.

1. HE-luonnoksen mukaisesti:
   - suomessa jakeluyritykset toimivat ainoastaan signaalien teknisinä jakelijoina, ja lähettäjäyritykset hankkivat tekijöiltä oikeudet koko lähetysketjuun
   - alkuperäisen lähetyksen teknisenä kokoonpanijana tai lähettäjäyrityksen alihankkijana toimivaa yritystä ei pidetä edelleen lähettäjänä
   - suoraan sopiminen oikeuksista oikeudenhaltijoiden kanssa on mahdollista, eikä kollektiivihallinnointi ole pakollista
   - nykytilanne on vapaasti vastaanotettavien kanavien jakelussa on tarkoitus säilyttää. Direktiivi ei edellytä muutoksia nykyiseen markkinaan koska nykytilaa ei ollut tarkoitus muuttaa 1. HE luonnoksessa arvioitiin, että direktiivin implementoinnilla ei ole merkittäviä vaikutuksia markkinatoimijoihin.

TV jakelua koskevat säädökset - valmistelu ja vaikutusten arviointi

— HE:en tehtiin **kirjauksia**, jotka olivat konsultin oikeudenkäynnissä antaman asiantuntijalausunnon suuntaisia.

— Valmisteluun osallistunut konsultti on oikeudenkäynnissä antamassa asiantuntijalausunnossa mm. todennut, että:

- Konsultin mielestä verkko-operaattorin (Telia) toiminta on edelleen lähettämistä.
  - Markkinaoikeus on todennut ratkaisussaan, että kyse ei ole edelleen lähettämisestä. Asia on EU-tuomioistuimessa ainoastaan asiavaltuuden, ei edelleen lähettämistä koskevan asian osalta. Edelleen lähettämistä koskevan asian osalta KKO ei ole vielä ratkaissut antaako edes valituslupaa.

- Konsultti on asiantuntijalausunnossaan todennut, että pakollinen kollektiivihallinnointi on toivottu vaihtoehto ja että pakollinen kollektiivihallinto edelleen lähettämisessä vastaisi nykyistä käytäntöä.

  - Toive pakollisesta kollektiivihallinnosta edustaa vain konsultin ja joidenkin tekijänoikeusjärjestöjen näkemystä.
  - Pakollinen kollektiivihallinto ei vastaa nykytilaa
  - Direktiivi ei edellytä pakollista kollektiivihallintoa, vaan suoran sopimisen on oltava mahdollista
    1) verkkolähetysdirektiivi koskee edelleen lähettämisen osalta vain rajat ylittävää toimintaa.
    2) Verkkolähetysdirektiivin 5 artiklan mukaan ”jäsenvaltioiden on varmistettava, että 4 artiklaa ei sovelleta lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden omia lähetyksiä koskeviin edelleenlähetysoikeuksiin siitä riippumatta, ovatko kyseiset oikeudet niiden omia vai ovatko oikeudenhaltijat siirtäneet kyseiset oikeudet niille.”

TV jakelua koskevat säädökset – vaikutusten arviointi

- HE on televisiotoiminnan osalta epäselvä ja puutteellinen sekä virheellisesti valmisteltu.
- Televisiojakeluketjun osapuolia ovat tekijät/tuottajat, tv-yhtiöt, verkkoyhtiöt, maksullisten tv-palvelujen tarjoajat, yhteisantennijärjestelmien ylläpitäjät (mm taloyhtiöt), ja katsojat. Epäselvästä säädännöstä johtuva oikeudellinen epävarmuus vaikuttaisi koko jakeluketjuun ja toimijoiden toimintaedellytyksiin.
- Esitys on niin epäselvä, että siitä on vaikea päätellä, olisiko esityksen tavoitteena jopa muuttaa Suomen televisiomarkkinaa suoraan sopimiseen ja tekniseen välittämiseen perustuvasta katsojille vapaasti vastaanotettavien kanavien mallista pakolliseen kollektiivihallintoon perustuvaan ja kuluttajille usein maksulliseen maksu-tv-malliin

  - Pakollinen kollektiivihallinto voisi johtaa merkittäviin muutoksiin tv toiminnassa. Negatiiviset vaikutukset ulottuisivat tekijöiden, tuottajien, tv-yhtiöiden ja verkkoyhtiöiden lisäksi taloyhtiöihin ja kuluttajiin. Mikäli kaapeliverkoihin kohdistuisi uusia kustannuksia voisi se vaikuttaa negatiivisesti myös kaapeliverkoissa tarjottavien kiinteiden laajakaistayhteyksien tarjontaan.

- Tekijänoikeuslain lisäksi tv-jakelua koskevia säädöksiä on asunto-osakeyhtiölaissa ja laissa sähköisen viestinnän palveluista.
- Mikäli markkinaa haluttaisiin lainsäädännön keinoin muuttaa tulisi muutostarve perustella ja vaikutukset arvioida koko jakeluketjun toimijoiden osalta tekijäistä katsojiin saakka sekä tehdä asianmukainen kokonaisarvio kaikista tv-jakeluun liittyvistä säädöksistä. Muutosta ei voi tehdä ilman vaikutusten arviointia tai pistemäisesti vain tekijänoikeuslakiin.

Epäselvä HE ei ole direktiivin mukainen

— Direktiivissä ja EU-tuomioistuinkäytännössä on määritelty, että alkuperäinen lähetys ja tekninen tapa toimia ei ole edelleen lähettämistä. Tässä ei ole kansallista liikkumavaraa eikä edelleen lähettämisen käsitettä voi näin ollen laajentaa direktiivien ja EU-tuomioistuinkäytännön vastaisesti. HE on näiltä osin epäselvä.

— Toisin kuin 25 h §:n perusteluista voi ymmärtää, verkkolähetysdirektiivi koskee edelleen lähettämisen osalta vain rajat ylittävää toimintaa. HE:ssä **pakollista kollektiivihallinnointia** esitetään perusteluissa sekä rajat ylittävään että ei-rajat ylittävään edelleen lähettämiseen ja suoran siirron menetelmään. Tämä on verkkolähetysdirektiivin vastaista. Suora sopimisen tulee olla mahdollista kaikissa lähetystavoissa. Hallituksen esityksen 93 sivulla on virheellisesti todettu, että pakollinen kollektiivihallinnointi olisi ainoa tapa sopia oikeuksista.

— Verkkolähetysdirektiivin 5 artiklan mukaan ”jäsenvaltioiden on varmistettava, että 4 artiklaa ei sovelleta lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden omia lähetyksiä koskeviin edelleenlähetysoikeuksiin siitä riippumatta, ovatko kyseiset oikeudet niiden omia vai ovatko oikeudenhaltijat siirtäneet kyseiset oikeudet niille.”

TV-jakelua koskevat säädökset – edelleenlähettämistä koskevaa 25 h §:ä tulee täsmentää

- Verkkolähetysdirektiivin johdantokappaleessa 20 on todettu, että *”[j]os signaalien jakelijat ainoastaan tarjoavat lähetystoimintaa harjoittaville organisaatioille Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetun ”teknisen tavan” kyseisen lähetyksen vastaanoton varmistamiseksi tai parantamiseksi, signaalien jakelijoiden ei pitäisi katsoa osallistuvan yleisölle välittämiseen*”.
  - Mainitussa verkkolähetysdirektiivin johdantokappaleessa 20 on nimenomaisesti haluttu vahvistaa, että Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö teknisen tavan tarjoamisesta soveltuu myös verkkolähetysdirektiivin soveltamisalaan kuuluviin tilanteisiin
  - HE:ssä ei ole käsitelty teknistä jakelua. **Tekninen jakelu ei ole yleisölle välittämistä.** Teknistä tapaa koskevaan kohtaan **ei sisälly kansallista liikkumavaraa**. Kyseinen kohta tulee ottaa osaksi tekijänoikeuslakia
- Tekijänoikeuslain 25 h §:ään tulee lisätä uusi 5 momentti:

”Mitä edellä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta 25 f §:n mukaiseen lähettämiseen, kun lähetys tapahtuu lähettäjäyrityksen toimesta tai valvonnassa ja vastuulla millä tahansa teknologialla samanaikaisesti ja muuttumattomana. Edellä 1 momentissa tarkoitettuna edelleen lähettämisenä ei pidetä ohjelmasignaalin jakelijan lähettäjäritykselle tarjoamaa teknistä tapaa lähettäjäyrityksen lähetyksen vastaanoton varmistamiseksi tai parantamiseksi.”

TV-jakelua koskevat säädökset – suoraa siirtoa koskevaa 25 m §:ä tulee täsmentää

- Kollektiivihallinnoinnin tulee olla ainoastaan täydentävä lisensiointimuoto tilanteissa, joissa direktiivi mahdollistaa suoran sopimisen eri osapuolten välillä.

  - **Uusi 25 m § 2 momentti:**

    ”Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta teoksen lähettämiseen suoran siirron menetelmällä, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden sen yleisölle välittämiseen sille lähettäjäyritykselle, jonka lähetystä lähettäminen suoran siirron menetelmällä koskee.”

— Lisättävällä uudella momentilla tehtäisiin verkkolähetysdirektiivin 7 artiklan mukaisesti suora sopiminen verkkolähetysdirektiivin 5 artiklassa ilmaistulla tavalla mahdolliseksi. Lisättävä toinen momentti vastaa asiallisesti edelleen lähettämistä koskevan 25 h §: n 2 momenttia.